

Rozwiązanie zadania laboratoryjnego

Przykładowe rozmieszczenie substancji:

1	chlorek baru	BaCl ₂
2	tetrahydroksocynkan potasu	K ₂ [Zn(OH) ₄]
3	tetrahydroksoglinian potasu	K[Al(OH) ₄]
4	chlorek miedzi(II)	CuCl ₂
5	siarczan(VI) manganu(II)	MnSO ₄
A	szczawian sodu	(COO) ₂ Na ₂
B	kwasy octowy	CH ₃ COOH
C	winian sodu i potasu	NaOOC-(CHOH) ₂ -COOK

a. Barwa roztworów, rozpuszczalność w wodzie i odczyn a rozmieszczenie substancji	Pkt
Jeden roztwór (5) jest białoróżowy i ma odczyn kwasowy – znajduje się tam prawdopodobnie sól manganu(II) (MnSO ₄ , MnCl ₂), kolejny roztwór (4) jest niebieski i ma odczyn kwasowy - znajduje się tam prawdopodobnie sól miedzi(II) (CuSO ₄ , CuCl ₂). Roztwory w pozostałych probówkach są bezbarwne mają odczyn: obojętny (1), i zasadowy (2, 3).	3 x 0,75
Roztwory w probówkach 2 i 3 są bezbarwne i mają odczyn zasadowy, co świadczy o obecności soli kompleksowych zawierających aniony [Zn(OH) ₄] ²⁻ i [Al(OH) ₄] ⁻ prawdopodobnie z kationem K ⁺ (z uwagi na rozpuszczalność w wodzie). Roztwór w próbówce 1 ma odczyn obojętny i z uwagi na rozpuszczalność w wodzie należy przypuszczać o obecności tam BaCl ₂ .	2 x 0,75
Roztwory w probówkach A i C mają odczyn obojętny. Znajdują się tam prawdopodobnie sole kwasów szczawowego i winowego. Roztwór w próbówce B ma odczyn kwasowy i należy wnioskować o obecności w nim kwasu octowego.	1,25
b. Plan analizy	
Roztworem NaOH podzielać na roztwory soli i wykryć obecność kationu miedzi(II) w próbówce 4 (wytrąca się niebieski Cu(OH) ₂ nierozpuszczalny w nadmiarze NaOH), kation manganu(II) w próbówce 5 (wytrąca się pierwotnie cielisty osad, który z czasem brunatnieje). Za pomocą roztworu H ₂ SO ₄ wyszukać jon Ba ²⁺ w próbówce 1.	1,5

W próbówce 1 wykryto jon Ba^{2+} , zatem można nim wyszukać jony SO_4^{2-} w próbówce 5 . Do identyfikacji jonów K^+ (próbówki 2 i 3) należy użyć roztworu $NaClO_4$. Zawartości próbek 2 i 3 najpierw zakwaszamy kwasem azotowym (do odczynu słabokwasowego), a następnie dodajemy roztworu amoniaku. W próbówce 2 początkowo wytrącający się biały osad roztwarza się w nadmiarze amoniaku. W próbówce 3 pod wpływem dodania amoniaku wytrąca się biały osad nierozpuszczalny w nadmiarze odczynnika strącającego. W próbówce 2 wykryto obecność jonu $[Zn(OH)_4]^{2-}$ a w próbówce 3 jonu $[Al(OH)_4]^-$.	2,0
Anion chlorkowy w próbkach 1 i 4 można wykryć zakwaszając roztwór z próbki 5 kwasem azotowym(V), dodać szczyptę PbO_2 i ogrzać prawie do wrzenia. Powstałym w ten sposób jodem MnO_4^- potwierdzić obecność jonów chlorkowych (odbarwienie fioletowego roztworu).	1,0
Obecność kwasu octowego w próbówce B można potwierdzić dodając go do roztworów w próbkach 2 i 3 (wytrącenie białych osadów) lub używając go do roztworzenia wcześniej wytrąconego osadu np. wodorotlenku miedzi(II) lub manganu(II).	0,5
Roztwór szczawianu sodu w próbówce A można wykryć dodając wcześniej przygotowanego kwasowego roztworu zawierającego jon MnO_4^- (odbarwienie fioletowego roztworu i wydzielenie pęcherzyków bezbarwnego gazu). Potwierdzeniem obecności winianu sodu i potasu w próbówce C będzie postawienie szafirowego roztworu po dodaniu roztworu z próbki C do zawiesiny świeżo wytrąconego wodorotlenku miedzi(II).	1,0

c. Identyfikacja roztworów			
Nr prob	Wykryto	Uzasadnienie	Pkt
1	$BaCl_2$	bezbardny, odczyn obojętny + produkt reakcji pr 5 z $PbO_2 \xrightarrow{\Delta T}$ fioletowy roztwór odbarwia się + pr 5 → wytrąca się biały osad	1,5
2	$K_2[Zn(OH)_4]$	bezbardny, odczyn zasadowy + $NaClO_4$ → wytrąca się biały, (drobny) osad + kw. → wytrąca się biały osad, RwN + am → biały osad RwN	1,5
3	$K[Al(OH)_4]$	bezbardny, odczyn zasadowy + $NaClO_4$ → wytrąca się biały, (drobny) osad + kw. → wytrąca się biały osad, RwN + am → biały osad RwN	1,5
4	$CuCl_2$	niebieski, odczyn kwasowy + produkt reakcji pr 5 z $PbO_2 \xrightarrow{\Delta T}$ fioletowy roztwór odbarwia się + zas. → wytrąca się niebieski galaretowaty osad NRwN	1,5

5	MnSO ₄	bladoróżowy, odczyn kwasowy + zas. → wytrąca się cielisty osad + pr 1 → wytrąca się biały osad NRwN + PbO ₂ + kw. $\xrightarrow{\Delta T}$ powstaje fioletowy roztwór	1,5
A	(COO) ₂ Na ₂	bezbarwny, odczyn obojętny + produkt reakcji pr 5 z PbO ₂ $\xrightarrow{\Delta T}$ fioletowy roztwór odbarwia się	1,0
B	CH ₃ COOH	bezbarwny, odczyn kwasowy + pr 2 (3) → wytrąca się biały osad	1,0
C	NaOOC- (CHOH) ₂ - COOK	bezbarwny, odczyn obojętny + pr 4 + zas. → powstaje szafirowy roztwór	1,0

d. Równania reakcji			
L.p.	Numery próbek	Równanie reakcji	Pkt
1	pr. 1 + kw.	Ba ²⁺ + SO ₄ ²⁻ → BaSO ₄ (wykrycie jonów baru)	0,25
2	pr. 1 (4) + kw. + MnO ₄ ⁻	16 H ⁺ + 2 MnO ₄ ⁻ + 10 Cl ⁻ $\xrightarrow{\Delta T}$ 2 Mn ²⁺ + 5 Cl ₂ + 8 H ₂ O (wykrycie jonów chlorkowych)	0,25
3	pr. 1 + pr. 5	Ba ²⁺ + SO ₄ ²⁻ → BaSO ₄ (wykrycie jonów siarczanowych(VI))	0,25
4	pr. 2 (3) + NaClO ₄	K ⁺ + ClO ₄ ⁻ → KClO ₄ (wykrycie jonów potasu)	0,25
5	pr. 2 + kw. + am.	[Zn(OH) ₄] ²⁻ + 4H ⁺ → Zn ²⁺ + 4H ₂ O Zn ²⁺ + 4NH ₃ → [Zn(NH ₃) ₄] ²⁺ (wykrycie jonów tetrahydroksocynku)	2x0,25
6	pr. 3 + kw. + am.	[Al(OH) ₄] ⁻ + 4H ⁺ → Al ³⁺ + 4H ₂ O Al ³⁺ + 3NH ₃ + 3H ₂ O → Al(OH) ₃ + 3NH ₄ ⁺ (wykrycie jonów tetrahydroksoglinu)	2x0,25
7	pr. 5 + kw + PbO ₂	2Mn ²⁺ + 4H ⁺ + 5PbO ₂ $\xrightarrow{\Delta T}$ 2MnO ₄ ⁻ + 5Pb ²⁺ + 2H ₂ O	0,25
8	pr. 5 + zas	Mn ²⁺ + 2 OH ⁻ → Co(OH) ₂ (wykrycie jonów manganu(II))	0,25
9	pr. 4 + zas	Cu ²⁺ + 2 OH ⁻ → Cu(OH) ₂ (wykrycie jonów miedzi(II))	0,25

10	pr. A + kw + MnO ₄ ⁻	$5(\text{COO})_2^{2-} + 2\text{MnO}_4^- + 16\text{H}^+ \xrightarrow{\Delta T} 2\text{Mn}^{2+} + 10\text{CO}_2 + 8\text{H}_2\text{O}$	0,25
11	pr. B + pr. 2 / pr. 3	$4\text{CH}_3\text{COOH} + [\text{Zn}(\text{OH})_4]^{2-} \rightarrow \text{Zn}^{2+} + 4\text{H}_2\text{O} + \text{CH}_3\text{COO}^-$ lub $4\text{CH}_3\text{COOH} + [\text{Al}(\text{OH})_4]^- \rightarrow \text{Al}^{3+} + 4\text{H}_2\text{O} + \text{CH}_3\text{COO}^-$	0,25
12	pr. C + pr. 4 + zas.	$(\text{Cu}^{2+} + 2\text{OH}^- \rightarrow \text{Cu}(\text{OH})_2)$	0,25

1. Przy wykrywaniu jonów Cl⁻ w roztworze BaCl₂ lub CuCl₂ po dodaniu roztworu zawierającego jony MnO₄⁻ początkowo pojawią się biały osad (PbCl₂), który ulega rozpuszczeniu po podrzaniu zawartości probówki. Jony Pb²⁺ pochodzą z redukcji PbO₂.
2. Jony winianowe tworzą z jonami Ba²⁺ biały osad rozpuszczalny w nadmiarze winianów. Osad ten rozpuszcza się także w kwasie octowym.